

Šiuolaikinio jaunimo vertybių problema

Bene visais amžiais žmonės siekė būti tokiais, kad kiti jaustų jiems pagarbą ir pripažinimą. Buvimas sąžiningu, doru, garbingu asmeniu **reiškia buvimą idealu**, kuris į istoriją bus įrašytas kaip išskirtinis, nepakartojamas, „geras“.

Tokio idealaus asmens sąvoka įvairiais laikais buvo suprantama nevienodai. Antikoje idealas turėjo pasižymėti ne tik tuometinėmis gėrio supratimą atspindinčiomis charakterio (drąsa, dora, sąžiningumu), bet ir fizinėmis savybėmis. Viduramžiais svarbiausiais tapo dvasiniai bruožai, o kūnas pasitraukė į antrą planą. Naujaisiais laikais, galima sakyti, kad grįžtama prie Antikos įsivaizdavimo, nes idealiu žmogumi negali būti koks luošys ar žmogus, neatitinkantis kitų grožio kanonų.

Jaunas bręstantis žmogus yra dar tik savęs ieškojimų kelyje, todėl jam aplinkiniai daro didžiulę įtaką formuodami jo dar tik besimezgančias moralines nuostatas. Ir turbūt galima teigti, kad didžiausia moralės pasikeitimo skirtumą galima pastebėti jaunosiose kartose, kurios lyg kempinė sugeria naujas nuomones ir idėjas. Tarkim, jei intelektualai sumanytų, kad vagystė nėra labai smerktinas dalykas, tai pirmuosius šios nuomonės praktinius padarinius pamatytume jaunimo tarpe. Jaunimui didžiausią įtaką daro ir vertybių sistemą formuoja artimi šeimos nariai, giminės, draugai, mokytojai, žiniasklaida ir klubai bei draugijos, kuriose jie lankosi ar kurioms priklauso. Auklėjant skiepijama atjauta kitiems žmonėms, tolerancija, dora. Šios vertybės padeda jaunam žmogui įsiliesti į visuomenės gretas, geriau suprasti kitus. Tokios vertybės kaip drąsa, ryžtas, savarankiškumas, išdidumas, principingumas, pasitikėjimas savimi taip pat yra labai svarbios, kadangi suformuoja stiprų ir **unikalų** asmenybės charakterį, kuris užtikrina jo **unikalumą** visuomenėje. O ištikimybė, pasiaukojimas, išradingumas, bendradarbiavimas padeda sukurti draugiškus ir gerus santykius su aplinkiniais žmonėmis, bendravimą padaro nuoširdų bei atvirą, jei susitinka tokias pat vertybes puoselėjančios asmenybės. Žmogus, kuriam šios vertybės nėra svetimos, galėtų būti laikomas idealu, tačiau tam, kad pasižymėtų šiomis savybėmis, žmogus nuo pat mažumės turėtų būti mokomas taip elgtis, o pirmieji to mokytojai turėtų būti tėvai.

Santykiai šeimoje būna dvejopi: arba geri, arba komplikuoti. Pirmuoju atveju šeimoje vyrauja draugiška, atvira aplinka, kurioje jaunuolis jaučiasi esąs pilnateisiu šeimos nariu, kurio nuomonės paisoma priimant įvairius sprendimus. Tokia liberali aplinka įskiepija jam šeimos vertybes, kuriomis remiasi jos bendravimas. Dažniausiai tai būna draugiškumas, atvirumas, meilė ir rūpinimasis savo artimu bei sąžiningumas. Tarpusavio santykiai kupini meilės, tolerancijos, pagarbos vienas kitam, taip pat supratimo, kad kiekvienas žmogus – savita asmenybė ir reikia mokėti jį priimti tokį, koks jis yra. Kitaip tariant paauglys mokomas būti aktualizatoriumi, **t.y.** visapusiškai pažinti save, būti visada teisingu ir sąžiningu su pačiu savimi, o kitus žmones priimti kaip asmenybes, kurių asmeninės savybės yra unikalios ir nepakartojamos. Kita sąlyga normaliam jaunuolio vystimuisi – laisvė. **Jis** neturėtų visiškai priklausyti nuo tėvų, antraip sustoja **jų** savarankiškos asmenybės formavimas, **jis** įpranta nebegalvoti apie savo veiksmų pasekmes, nes neprisima jokios atsakomybės vykdydamas vyresniųjų nurodymus. Bėgimas nuo atsakomybės gali žmogų padaryti bailiu, „kilimėliu“ arba netgi egoistu. Kada šeimoje santykiai yra nekokie, užstringa vertybių perdavimo mechanizmas ir atmosfera namuose būna įtempta. Vaikai ir tėvai manipuliuoja vieni kitais, **siekdami** pagerinti tik savo savijautą ar **siekdami** sau konkrečios naudos. Atrodo neįtikėtina, tačiau šiuolaikinėje visuomenėje tėvai į vaikus ar atvirkščiai žiūri pro vartotojiško požiūrio prizmę. Skiepijama ne meilė ir rūpinimasis savo artimu, o meilė pinigams ir gražiems daiktams. Tėvai skubėdami ir kažkur vis bėgdami per mažai rodo dėmesio savo atžaloms ir jį bando kompensuoti materialiais dalykais. Gražiausios šeimos šventės paverčiamos dovanų teikimo ceremonijomis, jose nebelieka vietos nuoširdžiam bendravimui. O juk šeima – visuomenės organizmo ląstelė. Jos **disfunkcionavimas** neigiamai atsiliepia visai visuomenei ir pakerta tradicines vertybes.

Kitas veiksnys, kuris taip pat įtakoja asmenybės moralės formavimąsi, yra mokykla, **t.y.**

santykiai su mokytojais. Maži mokinukai jiems jaučia pagarbą ir laikosi pagarbaus atstumo, nes mokytojo autoritetas jiems mokykloje yra svarbiausias. Tačiau paaugliai „pradedą maištauti prieš visą pasaulį, o labiausiai prieš tvarką, kuri jiems atrodo kaip apribojanti jų laisvę“. Galime teigti, kad pati švietimo sistema ir sudaro tokią situaciją, kadangi mokytojo autoritetas iškeliamas taip, kad bet kokie prieštaravimai jam suvokiami kaip maištas ir yra slopinami. Visiškai pasikeitęs požiūris į mokslą nulėmė ir kitokius mokytojo – mokinio santykius. Antikos ir ankstesniais laikais mokymas vyko dialogo forma, buvo skatinamas mokinių savarankiškumas, lavinami mąstymo sugebėjimai, buvo užmezgami draugiški ir artimi tarpusavio santykiai. Šiandieninėje mokykloje viso to neberastume. Ji tapusi žinių kišimo vieta, mokinių – zombių darymo vieta. Argi galima kalbėti apie kažkokią vertybių perdavimo sistemą individualybių kūrimą, kai mokinių programos griežtai įremtos ir prieštaraujančios bet kokiems nukrypimams nuo jos? Be to, svarbi ir visuomenės nustatyta nuostata, kad mokymasis – būdas pasiekti materialinę gerovę. Į mokymąsi žiūrima ne kaip į savęs tobulinimo procesą, o kaip į neišvengiamą dalyką, be kurio busi pasmerktas visuomenės ir todėl jausies atstumtas, nereikalingas, „žemesnis“ už kitus.

Nemažai žalos jaunimo asmenybių formavimęsi pridaro ir žiniasklaida bei naujausios technologijos, kurios pačiais įvairiausiais būdais stengiasi paveikti žmonių sąmonę ir taip įbrukti savo nuomonę ar pasiekti sau naudos. Atsiradus tokioms technologijoms, kurios mums leidžia lengvai, tačiau netiesiogiai bendrauti su kitais žmonėmis, visiškai pasikeitė žmonių požiūris į aplinkinius ir lėmė visuomenės susvetimėjimą. Dabar visai nenuostabu nežinoti, kas gyvena kaimynystėje, nesisveikinti su žmonėmis, kurie gyvena tame pačiame name... Visuomenė tampa individualistų grupe, o ne bendruomene. Nors vargu ar visuomenės narius galima pavadinti individualistais, nes jie turi labai daug panašumų, kurie, jei būtų nuspalvinti viena spalva, žmonių minią padarytų beveik vienspalvę. Vis spartėjantis gyvenimo tempas, laiko, skirto savo apmąstymams stoka, žmones paverčia bemaž zombiais, kurie pasirenę padaryti bet ką, kad tik būtų įvertinti ir kitų akyse atrodytų be galo laimingi. O šiua laikinėje visuomenėje gėrio sampratą pirmiausiai kuria žiniasklaida, siūlydama savus laimės receptus, kurie savo turiniu tėra tuštybių mugės niekučiai. O šie dalykai labiausiai paveikia jaunąją visuomenės dalį, kuri yra labai jautri kitų pašaipoms ir kandiems pastebėjimams. Neturėti madingiausių rūbų, nesilankyti populiariausių dainininkų koncertuose, nevažinėti automobiliu reiškia būti nepastebimu, neįdomiu, nieku. O kas to nori? Niekas.

Reikia būti drąsiam ir tvirtam, kad sugebėtum atsispirti vitrinų spindesiui ir nepasiduoti visuomeninei nuomonei. Tam reikia turėti tvirtą vertybių sistemą, kuri suteiktų jėgų pakeisti gyvenimą ir pasukti nauja linkme, tapti individualybe, nepakartojamu, unikaliu žmogumi, kuris nebijotų plaukti prieš srovę. Tam, kad tokios vertybės taptų asmenybės pagrindu, reikia, kad visuomenėje atsirastų daugiau tokių „nestandartinių“ žmonių, kurie jas perduotų jaunajai kartai. O jei jais būtų tėvai ir mokytojai, tai, manau, mūsų visuomenė nebūtų tokia pasinėrusi į savo tuštybę ir nesąmoningą.

Komentaras. Netikslumai(tobulintini dalykai) pageltoninti.

Reikėtų atkreipti dėmesį į pabaigą- nereikėtų kalbėti tariamąja nuosaka.